

Заборовський В.В.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права и процесу
Ужгородського національного університету

ПРОФЕСІЙНІ ПОМИЛКИ АДВОКАТА ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕХАНІЗМУ СТРАХУВАННЯ ЙОГО ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Цивільно-правова відповідальність адвоката є одним із різновидів його відповідальності за невиконання або ж неналежне виконання своїх професійних обов'язків. В свою чергу, страхування цивільно-правової відповідальності насамперед, що стосується доцільності запровадження такого різновиду страхування є одним із найбільш дискусійних питань.

Сутність даного інституту страхування неодноразово була предметом нашого дослідження [1; 2; 3; 4]. Без сумніву, формування надійного та ефективного механізму страхування цивільно-правової відповідальності адвоката є необхідною умовою для його запровадження в Україні. Одним із основних концептуальних моментів механізму такого страхування є визначення сутності його об'єкту та відповідно переліку страхових випадків, з настанням яких пов'язана виплата страхового відшкодування.

На нашу думку, страхові випадки за договором страхування цивільно-правової відповідальності адвоката повинні бути пов'язані із його професійними помилками. Слушною є точка зору В.О. Святоцької, за якою такий вид страхування повинен поширюватись виключно на страхові випадки, що виникли внаслідок ненавмисних професійних помилок або недбалих дій адвоката під час здійснення адвокатської діяльності [5, с. 171]. Подібна позиція відтворена й в положеннях проекту Закону Україну «Про внесення змін до деяких законів України (щодо обов'язкового страхування професійної відповідальності адвоката)» [6] та Проекту «Моделі страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні» [7].

Систему страхування помилок й упущень (Errors and Omissions («E&O» insurance) активно застосовує й американське законодавство [8]. Обов'язок сплачувати суму заподіяних адвокатом збитків, які виникають внаслідок його помилки, упущення чи недбалого вчинку під час виконання професійної діяльності покладається і на канадських страховиків [9].

В той же час проблема полягає в тлумаченні понять «професійна помилка адвоката», «недбалі дії адвоката», «упущення адвоката», що можуть бути

кваліфіковані як страхові випадки. На нашу думку, необхідною умовою використання системи страхування помилок й упущень є існування мінімальних стандартів професійної діяльності адвоката. Ми не піддає сумніву точку зору про те, що адвокатська діяльність є індивідуальною, а жодну таку діяльність не можна підігнати під певну методику [10, с. 188], і кожна справа вимагає свого творчого підходу та навіть промова адвоката є творчим процесом і не піддається об'єктивній оцінці [11, с. 259], проте вважаємо, що відсутність формально визначених стандартів якості правової допомоги унеможливорює правове обґрунтування претензій клієнта адвоката [12, с. 31]. Без існування таких стандартів в багатьох випадках фактично неможливим є встановлення прямого причинно-наслідкового зв'язку між протиправними діями адвоката у формі його помилок чи упущень та заподіяною ним шкодою клієнту.

В даному випадку важливе значення відіграє знову ж таки досвід американського законодавця. Так, в США кожен штат затверджує власні мінімальні стандарти професійної діяльності адвоката. До прикладу в Кодексі професійної відповідальності штату Нью-Йорк [13] вказується на те, що він розроблений в якості керівництва професійної діяльності адвокатів та є основою його притягнення до дисциплінарної відповідальності, якщо поведінка адвоката буде нижче необхідних мінімальних стандартів, які зазначаються у такій частині як «Дисциплінарні правила».

Слід відмітити, що на сьогодні в Україні діють Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі [14] та Стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у цивільному, адміністративному процесах та представництва у кримінальному процесі [15].

Без сумніву, Стандарти професійної діяльності українського адвоката відіграватимуть визначальне значення при кваліфікації того чи іншого проступку адвоката як страхового випадку. В той же час, для забезпечення належного функціонування інституту страхування цивільно-правової відповідальності адвоката, на нашу думку, має бути затверджений примірний перелік проступків адвоката, які можуть бути, або ж навпаки – за жодних обставин не можуть бути кваліфіковані як страховий випадок (таке страхування не повинно покривати вчинення адвокатом не тільки злочинних дій (зокрема, шахрайство, крадіжку та привласнення коштів), а також й інших умисних його проступків, що пов'язані з невиконанням або неналежним виконанням професійних обов'язків).

Використана література:

1. Бисага Ю.М., Заборовський В.В. Деякі проблемні питання механізму страхування цивільно-правової відповідальності адвокатів в Україні.

- Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2017. Вип. 44. Т. 2. С. 136-140.
2. Заборовський В.В. Страхування цивільно-правової відповідальності адвокатів в Україні: обов'язкове чи добровільне? *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2017. Вип. 43. Т. 2. С. 194-198.
 3. Заборовський В.В. Правовий статус адвоката в умовах становлення незалежної адвокатури України: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 900 с.
 4. Заборовський В.В. Деякі проблемні питання притягнення адвоката до цивільно-правової відповідальності за умови її страхування. *Актуальні проблеми судового права: матеріали Міжнародної конференції* (м. Харків, 23 квітня 2021 р.). Харків: Право, 2021. С. 461-464.
 5. Святоцька В.О. Забезпечення реалізації стандартів страхування професійної відповідальності та спеціалізації адвокатів: порівняльно-правовий аспект. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* 2019. № 5. С. 170-172.
 6. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України (щодо обов'язкового страхування професійної відповідальності адвоката)» від 06.07.2015 року. №2298a URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=2298%D0%B0&skl=9
 7. Проект моделі страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні. URL: <http://unba.org.ua/assets/uploads/news/post-revis/2015.05.18-roundtable-strahuvannya-project-resume.pdf>
 8. Wertz G. The Ins and Outs of Errors and Omissions Insurance. *Insurance journal.* 2004. 19 July. URL: <http://www.insurancejournal.com/magazines/features/2004/07/19/44745.htm>
 9. Mak A. Professional Liability Insurance for Lawyers: How does it work? 2019, July 18. URL: <https://advisorsmith.com/lawyers/professional-liability-insurance-for-lawyers/>
 10. Сиротина М.Г. Страхование риска ответственности адвоката. *Актуальные проблемы юридической науки и практики.* 2017. № 1. С. 187-190.
 11. Павлова Ж.Г. Теоретико-правовые основы обязательного страхования профессиональной ответственности адвоката. *Вестник Северо-Кавказского гуманитарного института.* 2018. № 1 (25). С. 256-263.
 12. Мельниченко Р.Г. Адвокаты избавились от страха. *Адвокатская практика.* 2010. № 1. С. 29-32.
 13. New York Lawyer's Code of Professional Responsibility. URL: https://www.law.cornell.edu/ethics/ny/code/NY_CODE.HTM

14. Про затвердження стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі: Наказ Міністерства юстиції України від 25 лютого 2014 року № 386/5. *Офіційний вісник України*. 2014. № 20. Ст. 253.
15. Про затвердження стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у цивільному, адміністративному процесах та представництва у кримінальному процесі: Наказ Міністерства юстиції України від 21 грудня 2017 року № 4125/5. *Офіційний вісник України*. 2017. № 101. Ст. 132.

Іваницький С.О.,
професор кафедри економічної
безпеки та фінансових розслідувань
Національної академії внутрішніх справ

АДВОКАТУРА, БЛОКЧЕЙН І КРИПТОВАЛЮТА: НОВІ ВИКЛИКИ І МОЖЛИВОСТІ

Розвиток технології блокчейн та різке зростання капіталізації ринку криптовалют, що перевищив \$ 3 трлн., зумовили нові економічні реалії. Із примарного гасла цифрова економіка упевнено перетворилася на частину сьогодення, й лише на інвестиціях в біткоїн українці протягом минулого року заробили більше \$ 400 млн.[1], забезпечивши вихід України в топ-10 держав світу з найбільшим доходом від операцій із цим криптоактивом.

Поряд із штучним інтелектом, блокчейн став однією з революційних технологій, що в найближчий час змінить цілі галузі суспільної практики. Не стане виключенням й правнича сфера, де, за прогнозами західних аналітиків, блокчейн може бути застосований під час розробки й виконання смарт-контрактів, обліку прав власності та земельпорядної документації, захисту прав інтелектуальної власності тощо.

Окрім перспектив на майбутнє, перед українською адвокатурою вже сьогодні гостро постали виклики, пов'язані із активним застосуванням криптовалют (Bitcoin, Ethereum, Ripple, Zcash тощо).

Аналіз правозастосовчої діяльності дозволяє виділити найбільш затребувані клієнтами практики, що пов'язані із криптовалютою:

- у цивільному процесі – про стягнення боргу за договором позики, поділ майна подружжя, стягнення аліментів та додаткових витрат на